

Elektronikusan aláírta:
Dr. Lampért Bernadett
kamarai jogtanácsos
Vas Megyei Kormányhivatal
Hatósági Főosztály
Jogi Osztály
(2022.11.22. 15:30:16)

VAS MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Iktatószám: VA/HF-JO/348-1/2022.

Aláíró: Vámos Zoltán
főispán
Vas Megyei Kormányhivatal
(2022.11.22. 15:30:16)

Győri Törvényszék
Beérkezési módja: személyesen/kézbesítővel küldve
postán/e-mailen/faxon érkezett

Erkezett: 2022 NOV 23.

Az ügyirat száma: 91.60.974/2021

Példány: Mell: db

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Budapest

az elsőfokon eljár Győri Törvényszék útján

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 02 6 6 5 - 0 / 2022	
Erkezett: 2022 DEC 02.	
Példány:	Kezelőiroda:
Melléklet:	db

A Vas Megyei Kormányhivatal [REDACTED] továbbiakban: Indítványozó, szervezeti képviselő: Vámos Zoltán főispán, jogi képviselő: dr. Lampért Bernadett kamarai jogtanácsos, [REDACTED] Magyarország Alaptörvényének (továbbiakban: Alaptörvény) 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27.§-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjeszti elő.

Indítványozó kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja, valamint az Abtv. 43.§ (1) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy a Kúria Kfv.IV.37.206/2022/9. számú ítélete, valamint a Győri Törvényszék 9.K.700.974/2021/8. számú ítélete alaptörvény-ellenes, és azokat semmisítse meg.

A kérelem indoklásaként Indítványozó az alábbiakat adja elő.

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

I. A tényállás és a pertörténet rövid ismertetése

1. A Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály Fogyasztóvédelmi Osztályának (Indítványozó jogelődje, továbbiakban: fogyasztóvédelmi hatóság) ügyfélszolgálatán 2019 novemberében megjelent egy édesanya, és közérdekű bejelentést tett, amely szerint felperes egyik üzletében vásárolt fürdőkönyv használata során festék oldódott ki a kisgyermek nyálában, amely a ruháját is megfogta. A szülő bejelentéséhez fényképfelvételeket mutatott be, amelyen jól láthatóan a gyermek szája, annak környéke és ruhája kék színű volt. A bejelentés alapján a fogyasztóvédelmi hatóság 2019. november 28-án helyszíni hatósági ellenőrzést tartott a

bejelentéssel érintett üzletben, és egy darab mintát vett, a mintavételezett termékkel mindenben egyező ellenminta pedig az ellenőrzött egységben elhelyezésre került. A fogyasztóvédelmi hatóság a mintavételezett terméket a piacfelügyeleti tevékenység részletes szabályairól szóló 6/2013. (I. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 2.§ (3) bekezdés alapján megküldte az Innovációs és Technológiai Minisztérium Fogyasztóvédelmi Piacfelügyeleti Főosztály Élelmiszer és Vegyipari Laboratóriumának (továbbiakban: laboratórium) a szükséges laboratóriumi vizsgálatok elvégzése céljából. A laboratórium FPIF/4825-1/2020-ITM iktatószámú szakvéleménye (továbbiakban: 1. számú szakvélemény) szerint az elvégzett vizsgálat jogsértést állapított meg, ezért a hatóság hivatalból piacfelügyeleti hatósági eljárást indított, melynek során 2020. január 17-én végzésével a fenti termék további forgalmazását az ügydöntő határozat meghozataláig megtiltotta, és a tényállás tisztázása céljából felperest adatszolgáltatásra hívta fel. A felperes nyilatkozata és az általa megküldött dokumentumok alapján a fogyasztóvédelmi hatóság megállapította, hogy a felperes a kifogásolt termék első magyarországi forgalomba hozója. A laboratórium 1. számú szakvéleményében megállapította, hogy „a [REDACTED]

[REDACTED] fürdőkönyv az egészségre gyakorolt kockázat miatt nem felel meg a forgalomba hozatal és a forgalmazás alapvető feltételeinek. Az elvégzett vizsgálat azt bizonyítja, hogy a játék rendeltetésszerű használata során a fürdőkönyvről egészségkárosító hatású festék oldódhat le. Az elvégzett kockázateértékelés szerint a termék használata az egészség veszélyeztetése szempontjából közepes kockázatot jelent a kisgyermekekre nézve. A leírtak alapján a hivatkozott termék forgalomba hozatala és forgalmazása jogsértő.” Ez alapján a fogyasztóvédelmi hatóság VA/KMEMFF-FVO/156-1/2020. iktatószámú határozatával 250.000 Ft fogyasztóvédelmi bírság megfizetésére kötelezte a felperest, valamint a kifogásolt termék forgalomból kivonását rendelte el.

2. Felperes keresetet terjesztett elő a határozat ellen, amely alapján a Győri Törvényszék a 9.K.700.855/2020/5. számú ítéletével a fogyasztóvédelmi hatóság VA/KMEMFF-FVO/156-1/2020. számú határozatát megsemmisítette és a hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Indítványozó a Győri Törvényszék ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria Kfv.IV.37.889/2020/6. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogszerűen állapította meg azt, hogy „értékelhető szakértői vélemény hiányában” különleges szakértelmet igénylő kérdés tisztázására vonatkozó kötelezettségének a hatóság nem tett eleget, megsértve ezzel a tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettségét. Megállapította, hogy a szakértői vélemény nem felelt meg az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Isztv.) 47. § (1) bekezdésében foglaltaknak, a vizsgálat módszereit és a vizsgálat során tett megállapításokat nem tartalmazó szakvélemény az Isztv. 47. § (4) bekezdésében foglalt feltételeket nem teljesíti, határozatban az alperes nem adta részletes és szakmailag pontos indokát annak, hogy a vizsgált termékből kioldódó anyag miért káros az egészségre.
3. Az új eljárásban a fogyasztóvédelmi hatóság először eljárást megszüntető végzést hozott, figyelemmel arra, hogy a laboratórium a bíróság útmutatása ellenére szakértői véleményét tovább nem tudta pontosítani, és meglátása szerint a szakértői vélemény az Isztv.-ben foglalt jogszabályi követelményeknek megfelelt. A fogyasztóvédelmi hatóság az eljárást megszüntető végzést később saját hatáskörben felülvizsgálta, és a KGD 2018.44. számon közzétett kúriai döntésre tekintettel visszavonta. A hivatkozott döntés [15] és [16] bekezdésében a Kúria rámutatott, hogy amennyiben a hatóság a tényállás-tisztázási kötelezettsége körében eljárása során szakértőt vett igénybe, nem jogosult a kijelölt szakértő kompetenciáját vizsgálni. A hatóság eleget tesz tényállás-tisztázási és indokolási kötelezettségének, ha beszerzi a szakvéleményeket, azokat határozatában értékeli és indokolást ad arra nézve, hogy azok miért kerültek elfogadásra a döntés alapjaként. Az eljárást megszüntető végzés visszavonása ellen felperes nem élt jogorvoslással.

4. Felperes a fogyasztóvédelmi hatóság felhívására 2021. június 3-án kelt nyilatkozatában előadta, hogy a terméket forgalmazza. Indítványozó tehát döntött az eljárást megszüntető végzés visszavonásáról és a hivatalbóli eljárás folytatásáról, amelyről felperest értesítette. Az értesítés mellékleteként felperes részére megküldte a laboratórium – immár kiegészített, részletes szakmai indokolást tartalmazó - 2021. április 12-én kelt FPIF/47101/2021-ITM iktatószámú szakvéleményét és annak részeként az FPIF-107969-2/2019. iktatószámú vizsgálati jegyzőkönyvet, továbbá a kockázatértékelést (továbbiakban együtt: 2. számú szakvélemény), valamint felhívta felperest, hogy amennyiben a mellékelt dokumentumokkal kapcsolatban az eljárás során nyilatkozattételi jogával élni kíván, nyilatkozatát az átvételt követő 8 napon belül tegye meg. *Felperes a határozat meghozataláig nyilatkozattételi jogával nem élt, az ellenminta vizsgálatát nem kérte.*

5. A megismételt eljárásban a laboratórium vizsgálati jegyzőkönyvön alapuló kiegészített szakvéleményt készített, hivatkozva arra, hogy a szakértői vizsgálat során a termékek piacfelügyeletéről szóló 2012. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.), a Korm.rendelet, a gyermekjátékok biztonságáról szóló 38/2011. (X. 5.) NGM rendelet (a továbbiakban: NGM rendelet), illetve az MSZ EN ISO 20701:2018 számú honosított harmonizált szabvány előírásait vette figyelembe. A szakvélemény szerint a vizsgált termék nem felel meg az NGM rendelet 9. § (1) bekezdésében, az NGM rendelet 2. melléklet III. pontjában, a Pftv. 4. § (1) bekezdésében, a Korm. 3. § (1) bekezdésében, (2) bekezdésében, (2) bekezdésének e) pontjában foglalt követelményeknek. A gyermekek ugyanis életkoruknál fogva mindent a szájukba vesznek, megkóstolnak, mert számukra ez a tapasztalás, a fejlődési és tanulási folyamat része. A vizsgált fürdőkönyv vonzó egy gyermek számára, színessége, puhasága miatt játék közben a szájába veszi és rágcsálja. A játékot szájába véve a nyál és dörzsölés hatására a könyv lapjairól a festék leoldódik, amely veszélyeztetheti a gyermek egészségét. A laboratóriumi vizsgálatnál használt szabványban rögzített módszer mesterséges nyál segítségével szimulálta, hogy a színezőanyagok migrálhatnak-e a színezett felületről a szájba, vagy a nyálkahártyára. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a festékanyag leoldódott az áztató oldat elszíneződött. A vizsgálat során leoldódott színezék esetében már nem állt rendelkezésre olyan validált vizsgálati módszer, amely az érintett anyag kvalitatív (minőségi) és kvantitatív (mennyiségi) meghatározására szolgálna, de az orális expozíciója a leoldott színezéknek kimutathatóan fennáll. A 2. számú szakvélemény kitért arra, hogy a fürdőkönyv festésére is használt színezőanyagok olyan szerves azovegyületek, amelyek közül több is karcinogén (rákkeltő) hatással rendelkezik, szakmai ismeretek, kutatások alapján általánosan kijelenthető, hogy a mesterségesen előállított színezőanyagok, függetlenül az összetételüktől a szervezetbe kerülve, ha nem is súlyos, de mindenesetre nemkívánatos folyamatokat indíthatnak el, toxikus hatással bírnak (pl. hasmenést, hányást okozhatnak). A per tárgyát képező fürdőkönyv az egészségre gyakorolt kockázat miatt nem felel meg a forgalomba hozatal és a forgalmazás alapvető feltételeinek. Az elvégzett vizsgálat azt bizonyítja, hogy a játék rendeltetésszerű használata során a fürdőkönyvről egészségkárosító hatású festék oldódhat le. Az elvégzett kockázatértékelés szerint a termék használata az egészség veszélyeztetése szempontjából közepes kockázatot jelent a kisgyermekre nézve, a leírtak alapján a hivatkozott termék forgalomba hozatala és forgalmazása jogszabálysértő. A rendelkezésre álló iratok alapján a hatóság meghozta a VA/KMEMFF-FVO/244-9/2021. számú a döntését (továbbiakban: 2. határozat), amelyben a termék forgalmazását ismételten megtiltotta. Határozatában részletesen megindokolta, hogy miért fogadta el a szakértői véleményt határozathozatalának alapjául. A határozat szerint a szakvélemény és a kapcsolódó dokumentumok kellő részletességgel tartalmazzák a vizsgálat módszerének rövid ismertetését, a vizsgálatához alkalmazott módszert és eljárást, megfelelően részletes megállapításokat tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy a leoldódott festék miért káros az egészségre.

6. A 2. határozat ellen felperes ismételt keresetet terjesztett elő, amely alapján a Győri Törvényszék 9.K.700.974/2021/8. számú ítéletben (továbbiakban: 2. ítélet) Indítványozó 2. számú határozatát megsemmisítette és a hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az ítélet megállapítása szerint a fürdőkönyvből kioldódó vegyületek azonosítására nem került sor, az egyes azovegyületek karcinogén hatására vonatkozó általános megállapításokból nem azonosított vegyületek egészségkárosító hatására nézve tudományos következtetés nem vonható le. Az elsőfokú bíróság meglátása szerint alperes tényállás-tisztázási kötelezettségét megszegve ismételt elmulasztotta a szakértőt felhívni annak tisztázására, hogy az egészségre káros anyagokat szakvéleményében pontosítsa. Az új eljárásra a bíróság előírta a hatóság részére, hogy köteles ismételt megkeresni az ITM laboratóriumát, és köteles kiegészíteni a szakvéleményt az egészségre káros vegyületek azonosítása és azok egészségre gyakorolt hatásának pontosítása érdekében.
7. A 2. ítélet ellen Indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Kúriához. Felülvizsgálati kérelmét arra alapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete sérti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 265.§ (1) bekezdésében, 300.§ (1) és (3) bekezdésében, 316.§ (1) bekezdésében és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.) 80.§ (1) bekezdésében és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.) 81.§ (1) bekezdésében foglaltakat, a Pftv. 4.§ (1) b) és d) pontjaiban, az NGM rendelet 9.§ (1) bekezdésében, illetve a Korm. rendelet 3.§ (1)–(2) bekezdésében foglaltakat.
A Pftv. 4.§ (1) bekezdés szerint a termék biztonságosságát elsősorban a következők alapján kell megítélni:
b) a terméknek más termékre, valamint az egészségre és környezetre gyakorolt – az együttes használat során ésszerűen várható – hatásai,
d) a termék használatának hatása a fokozott veszélynek kitett – különösen a gyermek- és az időskorú, valamint a fogyatékkal élő – fogyasztókra.

Az NGM rendelet 9. § (1) bekezdése kimondja, hogy a játék akkor forgalmazható, ha az a rendeltetésszerű és a gyermekek szokásos viselkedését figyelembe vevő, előrelátható használata során a használók vagy más személyek biztonságát és egészségét nem veszélyezteti, és megfelel a 2. mellékletben meghatározott különleges biztonságossági követelményeknek.

Az NGM rendelet 2. melléklet III. 1 pontja szerint „a játékokat úgy kell megtervezni és kivitelezni, hogy ha a játékot a 9. §-ban meghatározott módon használják, az őket alkotó vagy bennük megtalálható vegyi anyagoknak vagy keverékeknek való kitettségnek ne legyen káros hatása az emberi egészségre”.

A Korm. rendelet 3. § (1) és (2) bekezdései további szabályokat állapítanak meg. A Korm.rendelet 3.§ (1) bekezdése szerint egy termék biztonságosságát jogszabály, uniós jogi aktus vagy a jogszabállyal összhangban álló szabvány határozza meg. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében, ha a termék biztonságosságának követelményei az (1) bekezdés szerint nincsenek vagy nem teljes körűen vannak meghatározva, a termék általános biztonságossági követelményeknek való megfelelését a következők figyelembevételével kell értékelni:

- a) az (1) bekezdésben említettektől eltérő nemzetközi szabványok, harmonizált szabványok, vagy a megfelelő európai szabványokat átvevő, önkéntesen alkalmazandó nemzeti szabványok,
- b) az abban a tagállamban megállapított szabványok, amelyben a terméket forgalomba hozzák,
- c) az Európai Bizottságnak a termékbiztonság értékeléséről szóló iránymutatásokat megállapító ajánlásai,
- d) az érintett ágazatban hatályos szakmai termékbiztonsági követelményrendszer,

e) a tudomány és a technika mindenkori állása szerinti egészségügyi, műszaki-technikai, valamint a biztonságossággal összefüggő ismeretek,

f) a biztonságossággal összefüggő ésszerű fogyasztói vagy felhasználói elvárások, valamint a szakmai szervezetek által kidolgozott ajánlások.

Felülvizsgálati kérelmünkben felhívtuk a figyelmet arra, hogy a fogyasztóvédelmi hatóság a megismételt eljárásban a bíróság 9.K.700.855/2020/5. számú ítéletében foglaltaknak eleget téve - a Kp. 97.§ (4) bekezdésére figyelemmel - megkereste a megelőző eljárásban kirendelt laboratóriumot. A laboratórium szakvéleményét a Kúria előző felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletének megfelelően elkészítette, amelynek részét képezi a vizsgálati jegyzőkönyv, a kockázatértékelés, megállapítások, ok-okozati összefüggések, így az megfelel az Isztv. 47.§ (4) bekezdésének, tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit. A termék nem megfelelőségének megállapítása nem feltételezéseken alapszik, hanem szabványban előírt módszerrel elvégzett laboratóriumi vizsgálattal bizonyított. Hivatkoztunk az ügy alapjogi érintettségére is az alábbiak szerint (ld. felülvizsgálati kérelem 8. oldal, 1-2. bekezdés):

„Az Európai Bizottság a 2019/417. számú Végrehajtási Határozata (továbbiakban: EU-határozat) tartalmazza a fogyasztási cikkek kockázatértékelésre vonatkozó előírásait.

Az EU-határozat kimondja, hogy „a jogszabály vagy szabvány határértékeinek való megfelelés vélelmezett biztonságot nyújt, de előfordulhat, hogy ilyen megfelelés nem elegendő.” Ezért is működik egy védelmi rendszer részeként a fogyasztóvédelmi hatóság, hogy a fogyasztók által elérhető, jelen esetben pedig egy különösen érzékeny fogyasztói réteg által elérhető termék biztonságosságát kontrollálni tudja, és ha szükséges - mint ahogy a jelen per tárgyát képező termék vonatkozásában az -, a jogszabály által előírtak szerint járjon el, és közben járjon azért, hogy a **fogyasztóknak az egészséghöz való alkotmányos joga érvényesüljön.**”

8. A Kúria a felülvizsgálati eljárásban hozott Kfv.IV.37.206/2022/9. számú ítéletével a Győri Törvényszék 2. számú ítéletét hatályában fenntartotta, indokolásának megállapítása szerint az abban foglaltakkal „maradéktalanul egyetértett, azokat megismételni szükségtelennek tartotta”. [24] „A jogerős ítélet szerint alperes a tényállás-tisztázási kötelezettségét megszegve elmulasztotta a szakértőt felhívni annak tisztázására, hogy - a leoldódott – egészségre káros anyagokat a szakvéleményében pontosítsa....A káros hatás tekintetében a szakvélemény csak általános jellegű, feltételes módon megfogalmazott laikus választ ad, amely válasz nyilvánvalóan a Pp. 316.§-ában megfogalmazott aggályos szakvélemény körébe esik, mivel az megfogalmazása okán homályos, helyességéhez pedig nyomatékos kétség fér...”[25] Elismerte ugyanakkor a Kúria, hogy a laboratórium a számára feltett kérdések megválaszolására kompetenciával rendelkezik, a szakvéleménye a perben igazságügyi szakértői véleménynek minősül [28], ennek a megállapításnak a jogi következményeit azonban nem vonta le: nem adta indokát annak, miért nem fogadja el a szakértői kompetenciával rendelkező laboratórium azon tájékoztatását, hogy a leoldódott anyagokat tovább pontosítani nem tudja, mert nincs rá a tudomány állása szerint jelenleg vizsgálati módszer, illetve nem adja az indokát annak sem, miért nem alkalmazza a Kp. 80.§ (1) bekezdését, holott erre Indítványozó felülvizsgálati kérelmében kifejezetten hivatkozott. A Kúria továbbá az Indítványozó által megjelölt más jogsértésekre sem reagált, nem foglalkozott sem a Pftv., sem a Korm.rendelet, sem az NGM rendelet rendelkezéseivel, mint ahogy az ügy alapjogi érintettségével sem, mindössze a tényállás leírása kapcsán említi a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabályokat, döntésének jogi indokolásában kizárólag az Ákr. 62.§-a szerepel. A Kúria a megismételt eljárásra azt az iránymutatást adta, hogy amennyiben a hatóság „határozatát arra kívánja alapítani, hogy a fürdőkönyvről leoldódott anyag az egészségre káros, azt neki kell – szükségképpen szakértő bevonásával – alátámasztani.”[38] Felhívta a hatóság figyelmét, hogy a gyártótól dokumentációt kérhet be, és annak következményeit, hogy amennyiben igazolhatóan nem a gyártási dokumentációnak megfelelő

vegyületek mutathatók ki a terméken, vagy esetleg nem rendelkezik a szükséges dokumentációval, akkor más jogalapon hozzon határozatot. [39]

9. Az új eljárásban Indítványozó a bírósági ítéletek útmutatása alapján ismételt megkereste a laboratóriumot, hogy szakértői véleményét pontosítsa. A megkeresésre az Igazságügyi Minisztérium alkotmányjogi jogalkotásért és fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkára XX-FPIF/ID/407/2 (2022) számú levelében válaszolt a következők szerint:

„A vizsgált termék (36 hónaposnál fiatalabb kisgyermekek számára tervezett fürdőkönyv) esetében a színezéshez használt vegyületet nem lehet az FPIF/47101/2021-ITM iktatószámú szakvéleményben leírtakat meghaladó mértékben azonosítani, mert a tudomány jelenlegi állása szerint nem áll rendelkezésre a színezék kvalitatív (minőségi) meghatározására validált módszer. A szakértői vélemény erre vonatkozó kiegészítése ezért nem lehetséges.

Továbbra is fenntartjuk a korábbi, fenti számú szakvéleményünkben megfogalmazottakat, miszerint a leoldódott színezék esetében már nem áll rendelkezésre olyan validált vizsgálati módszer, amely az érintett anyag kvalitatív és kvantitatív (mennyiségi) meghatározására szolgálna.

A gyártó által bemutatott, a CE jelölés feltüntetésének megalapozottságát igazoló dokumentáció, amelyet a fenti számú szakvélemény értékel, nem tartalmaz a termék színezésére használt vegyületre vonatkozóan adatot. Szükséges továbbá kiemelni, hogy a hatóság által vizsgált termék számos esetben nem feleltethető meg a gyártói dokumentációban szereplő terméknek, azaz a gyártás során eltérnek a dokumentumokban rögzített alapanyagoktól, technológiáktól, ami a vonatkozó jogszabály és szabvány követelményeit nem kielégítő terméket eredményez.

A termék laboratóriumi vizsgálatánál használt, szabványban rögzített módszer a mesterséges nyál segítségével szimulálja, hogy a színező anyagok migrálhatnak-e a színezett felületről a szájba vagy a nyálkahártyára. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a festékanyag leoldódott, az áztatóoldat elszíneződött. A szabvány az előző megállapításon túl követelményként nem ad meg további vizsgálatokra vonatkozóan előírást, annak nem része a leoldódott színezék azonosítása.”

10. Figyelemmel arra, hogy a Kp. 97.§ (4) bekezdése alapján a bíróság határozatának rendelkező része és indokolása a megismételt eljárásban köti a közigazgatási szervet, a fentebb idézett szakértői megkeresésre adott válasz alapján a fogyasztóvédelmi hatóság VA/KMEMFF-FVO/39-15/2022. számú döntésével az eljárását megszüntette. A bíróságok új eljárásra adott iránymutatása szerint a leoldódott vegyületeket azonosítani, az egészségkárosító hatást pedig a leoldódott vegyületek ismeretében pontosítani kell, ekkor lehet csak a fürdőkönyvet egészségkárosító hatása miatt a forgalomból kivonni. A laboratórium válaszát a gyártói dokumentáció vonatkozásában a fogyasztóvédelmi hatóság elfogadta, hiszen közzismert tény, hogy a gyártói dokumentációban szereplő adatok, és adott napon, adott gyártósoron legyártott termék tulajdonságai a gyártás során bekövetkezett körülmények hatására eltérhetnek egymástól, ezért erre vonatkozóan a bizonyítási eljárás lefolytatását nem tartotta célszerűnek kiterjeszteni. Tekintettel arra, hogy a tényállás további tisztázásától nem várható eredmény, a bíróságok ítéletének indokolása pedig köti a közigazgatási szervet, ezért ügyintézési határidőn belül kizárólag az eljárás megszüntetéséről dönthetett a fogyasztóvédelmi hatóság.

II. A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Indítványozó nyilatkozik, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, a Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítéletével szemben további jogorvoslatnak nincs helye, perújítást Indítványozó nem kezdeményezett.

A Györi Törvényszék által elrendelt új eljárás az eljárás megszüntetésével befejeződött. Az eljárás megszüntetésének indoka az volt, hogy a hatóságot a megismételt eljárásban – a Kp. 97.§ (4) bekezdése alapján – a bíróság határozatának indokolási része köti. Mivel ismételt megkeresésünkre sem tudta a laboratórium azonosítani a leoldódott színezékekben található vegyületeket, ezért bizonyítottság hiányában jogsértést megállapítani nem tudtunk.

Hivatkozunk az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (továbbiakban: Ügyrend) 32.§ (2) bekezdés a) pontjára, amely szerint az Abtv. 27.§-ának alkalmazása szempontjából az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező döntésnek minősül és alkotmányjogi panasszal megtámadható a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott olyan döntése is, mely a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

Az Alkotmánybíróság 1/2019. (XI.25.) AB Tü. állásfoglalása 3. pontja szerint helye lehet alkotmányjogi panasznak a Kúria jogerős bírósági döntést hatályában fenntartó, ugyanakkor az eljárt hatóságot új eljárásra utasító döntése ellen, ha az alkotmányjogi panasz kifejezetten e döntés alaptörvény-ellenességét állítja.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint helye lehet alkotmányjogi panasznak, ha az alkotmányjogi panaszban kifejtett alaptörvény-ellenes sérelem tekintetében az eljárás lényegében már lezárult, továbbá a Kúria iránymutatásának megfelelően lebonyolított új eljárásban már kizárt az alaptörvény-ellenesség orvoslása, és a Kúria ítéletének megfelelően megismételt eljárásban hozott döntés szükségképpen alaptörvény-ellenes. [23/2018. (XII.28.) AB határozat [16] bekezdés]

Az ügyben eljárt bíróságok iránymutatása szerint a vegyületek azonosítása hiányában nem lehet kivonni egy terméket azért a forgalomból, mert fennáll a kockázata, hogy káros az egészségre. A vegyületek azonosítása az igazságügyi szakértőnek minősülő laboratórium állásfoglalása szerint a tudomány jelenlegi szintjén nem lehetséges, sem olyan szinten, ahogy azt a Györi Törvényszék elvárja (azonosítsa a vegyületeket), sem olyan formában, ahogy azt a Kúria javasolta (azonosak-e a vegyületek a gyártási dokumentációban szereplőkkel). A bíróságok álláspontja szerint azonosítás hiányában a szakértői vélemény homályos, hiányos, aggályos, arra a hatóság döntését nem alapíthatja. Mivel a bíróságok a laboratóriumtól (illetve a hatóságtól) olyan bizonyítást vártak el, amely a tudomány jelenlegi szintjén nem lehetséges, lehetetlenné tették a vegyészetiileg problémás, egészségre kockázatos termékek forgalomból kivonását, amely sérti a fogyasztók – és jelen termék esetében különösen a gyermekek – egészségre való jogát, visszalépést jelentenek a korábbi védelmi szinthez képest, és sértik az elővigyázatosság alkotmányos elvét is, azaz alaptörvény-ellenesek.

Az Igazságügyi Minisztérium alkotmányjogi jogalkotásért és fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkára hivatkozott levelében arra is felhívta a figyelmet, hogy irreleváns jelen eljárásban a gyártási dokumentáció adattartalma. A termékbiztonságossági vizsgálatok arra irányulnak, hogy gyártás során, a konkrét napon, a konkrét gyártósoron milyen összetételű és milyen minőségű, mennyire biztonságos termék kerül előállításra, amely akár az alapanyag hibája, vagy a gyártási technológiában, emberi mulasztásban, stb. jelentkező hiba miatt eltérhet a gyártási dokumentáció szerinti terméktől. Ezért a forgalomból kivonás esetén nem valamennyi terméket, hanem a modellszám szerint beazonosítható helyen, időben készült terméket von ki a fogyasztóvédelmi hatóság a forgalomból.

Az egészségkárosító termékkel szembeni fellépés tehát a Kúria által javasolt bizonyítási eljárás eredményeképpen nem lehetséges, a jogsérelem orvoslása, a fogyasztók egészséghez való jogának védelme a bíróság új eljárásra vonatkozó, kötelezően figyelembe veendő iránymutatása szerint nem megvalósítható.

III. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

Indítványozó a Kúria Kfv.IV.37.206/2022/9. számú ítéletét 2022. október 4-én vette át hivatali kapuján, így az Abtv. 30.§ (1) bekezdésében a panasz benyújtására meghatározott 60 napos határidőn belül nyújtotta be elektronikus úton az elsőfokon eljáró bírósághoz alkotmányjogi panaszát.

IV. Az Indítványozó érintettségének bemutatása

Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Abtv. 27.§ (2) bekezdés a) pontja alapján jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt.

Az Abtv. 27.§ (3) bekezdése alapján közhatalmat gyakorló indítványozó esetén vizsgálni kell, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog megilleti-e.

Az Abtv. 55.§ (4a) bekezdése szerint közhatalmat gyakorló indítványozó hatásköre korlátozását kifogásoló indítványának érdemi elbírálására csak akkor kerül sor, ha a támadott döntés az indítványozó

a) működésének súlyos zavarát eredményezi, vagy

b) valamely, Alaptörvényben foglalt hatáskörét sérti.

Indítványozó az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági eljárások alperese volt, tehát érintettsége az Abtv. 27.§ (2) bekezdés a) pontja alapján fennáll.

Indítványozó az Abtv. 27.§ (3) bekezdése és 55.§ (4a) bekezdése alkalmazásában közhatalmat gyakorlónak minősül.

Indítványozó érintettségét az Abtv. 27.§ (1) bekezdés a) pontjának mindkét fordulata, illetve az Abtv. 55.§ (4a) bekezdésének mindkét pontjára alapítja az alábbiak szerint.

1. Az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági döntések Indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított **tisztességes eljáráshoz fűződő jogát sértik.**

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által*

felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése szerint: „A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

Az Abtv. 55.§ (4a) bekezdését beiktató – az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló - 2019. évi CXXVII. törvény végső előterjesztői indoklása a következőket tartalmazza:

„A Javaslat emellett az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján pontosítja az alkotmányjogi panaszjog gyakorlására vonatkozó rendelkezéseket. Az Alaptörvény a panaszjog gyakorlását nem korlátozza alapvető jogokra, az Alkotmánybíróságról szóló törvény sem alapjog, hanem „Alaptörvényben biztosított” jog sérelmét követeli meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alakította ki, hogy ki minősül érintettnek, és ennek folytán panasz benyújtására jogosultnak. A Javaslat az Alkotmánybíróság értelmezését veszi át a törvény szövegébe, ez az értelmezés azonban a peres eljárásokban érintett közhatalmat gyakorló intézmények számára is kinyitja a panaszjog gyakorlásának lehetőségét. A Javaslat ezért teszi lehetővé a közhatalmat gyakorló szervek számára a panasz benyújtását. Az ilyen indítványozó két esetben fordulhat az Alkotmánybírósághoz. Ha a bíróság döntése az Alaptörvényben biztosított jogát sérti, akkor az Alkotmánybíróság köteles megvizsgálni és indokolni, hogy a hivatkozott Alaptörvényben biztosított az indítványozó közhatalmi intézményt megilleti-e. A vizsgálat során figyelemmel kell lenni arra, hogy egyes alapjogok a természetüknél fogva csak az emberre vonatkoznak, míg más alapjogok, illetve Alaptörvényben biztosított jogok a jogi személyeket - így a közhatalmat gyakorló szerveket - is megilletik (az Alkotmánybíróság korábbi döntései szerint ilyen lehet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vagy a tulajdonhoz való jog, de ilyenek lehetnek egyes kommunikációs alapjogok is). [...] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor irányadó a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlat: „Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze. Az ebben megfogalmazott megállapításokat az Alkotmánybíróság utóbb több döntésében is megerősítette és gyakorlattá formálta. Az így kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (fair trial) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. A tisztességes eljáráshoz való olyan abszolút jog, amellyel szemben más mérleghető jog nem létezik, hiszen már maga is mérlegelés eredménye. A tisztességes eljáráshoz való jog ennek megfelelően valamennyi jogalanyt megillet. Ugyanígy megilleti az állami szerveket a tulajdonhoz való jog is, a státuszukkal összefüggésben gyakorolt egyes kommunikációs alapjogok, és valamennyi olyan alapjog (Alaptörvényben biztosított jog), mely természeténél fogva nem csak a természetes személyeket illeti meg.”

Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten a közigazgatási perek kapcsán, de megállapításait nem szűkítve erre a körre – részletesen foglalkozott a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmával, összefoglalva a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot és utalva az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) esetjogára (Indokolás [24]–[34]). A testület a bíróságok indokolási kötelezettsége kapcsán kifejtette: „Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” (Indokolás [34]) Hozzátette azt is, hogy „az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő jog azt a minimális tartalmi

követelményt állítja az adóigazgatási eljárásban hozott határozatot felülvizsgáló bírói döntés indoklásával szemben, hogy az eljárási törvény rendelkezéseinek megfelelően a[z] határozat törvényességét érintő lényeges kérdéseit kellő mélységben vizsgálja meg, és ennek indokait döntésében részletesen mutassa be." (Indokolás [38]) E követelmény irányadó bármely fokon hozott bírósági ítéletre, legyen az akár a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet is, mely – az alkotmányjogi panasz kivételével – további jogorvoslással már nem támadható. A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésén túl ezáltal ellenőrizhető ugyanis az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésének, a bíró törvény alá rendeltségének, valamint a 28. cikkben megfogalmazott értelmezési követelmények teljesülése is. Ha a bíróság indokolási kötelezettségét nem teljesíti, azzal eloldja magát a törvénynek való alávetettség elvétől.

Indítványozónak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme nemcsak azáltal valósult meg, hogy sem az elsőfokú, sem a felülvizsgálati bíróság nem indokolta meg az adott ügy szempontjából irányadó, a hatósági eljárás jogalapját képező jogszabályokat (Pftv., Korm.rendelet, NGM rendelet) miért nem alkalmazza, illetve ezeket – a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat – miért nem veszi figyelembe (*contra legem* jogalkalmazás, ld. {20/2017.(VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}).

Indítványozó álláspontja szerint tisztességes eljáráshoz való joga sérült azzal is, hogy a bíróság jogértelmezése egyben *contra constitutionem* jogértelmezés is, mivel a bíróságok az ügy alapjogi vonatkozásaira nem voltak figyelemmel, jogértelmezésük a fogyasztók egészséghez való jogát alaptörvény-ellenesen – a szükségesség és arányosság mércéjét nem érintve – korlátozza, ezáltal beleütközik a visszalépés tilalmának elvébe és az elővigyázatosság alkotmányos alapelvébe is. A bíróságok jogszabályoktól elrugaszkodó jogértelmezése egyben sérti az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdését, amely szerint tudományos igazság kérdésében az állam (beleértve ebbe a bíróságokat is) nem jogosult dönteni.

Jelen esetben tehát Indítványozó álláspontja szerint a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája merült fel, amelyet a fenti – egymást erősítő – körülmények támasztanak alá.

2. Az alkotmányjogi panasszal érintett bírósági döntések ugyanakkor – az Abtv. 27.§ (1) bekezdés a) pontjának második fordulata szerint – **Indítványozó hatáskörét Alaptörvénybe ütköző módon korlátozzák, az indítványozó működésének súlyos zavarát eredményezik** (Abtv. 55.§ (4a) a) pont), Alaptörvényben foglalt hatáskörét sértik (Abtv. 55.§ (4a) b) pont).

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése szerint: „AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.”

Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése alapján: „Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

Az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdése szerint a Kormány feladat- és hatásköre szubszidiárius: „A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős.”

Az Alaptörvény 17. cikk (3) bekezdése a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervét Alaptörvényi szintre emelte¹: „A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve a fővárosi és megyei kormányhivatal.”

¹ ezeket a szerveket hívja a jogirodalom „szükségképpen szerveknek” (ld. Patyi András-Varga Zs. András: Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében) Dialóg Campus Kiadó, 2012. Bpest-Pécs, 137.o.)

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (továbbiakban: Fogy.tv.) 46.§ (4) bekezdése alapján: „A fogyasztóvédelmi hatóság a termék biztonságosságával és megfelelőségével kapcsolatos piacfelügyeleti feladat- és hatáskörét e törvény, a termékek piacfelügyeletéről szóló törvény, valamint külön jogszabály alapján gyakorolja.”

A fogyasztóvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 387/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 1.§ a) pontja, illetve 2.§-a alapján fogyasztóvédelmi hatósággént a Kormány közigazgatási hatósági ügyekben *általános fogyasztóvédelmi hatósággént a fővárosi és megyei kormányhivatalt jelöli ki.*

„A közigazgatási feladatokat azért, amiatt hozzák létre (tétélezik) a jogszabályok, mert valamilyen hatást (állapotot, változást, ezek megakadályozását), valami kívánt eredményt szeretnének elérni. Ez a rendeltetés szoros összefüggésben van az állami célokkal, az állami célok (vagy államcélok) pedig – Magyarországon mint alkotmányos államban – az Alaptörvény tartalmával.

Ez a megállapítás következik a közigazgatás fogalmának és alkotmányos meghatározottságának korábban tárgyalt ismérveiből - azzal, hogy alkotmányos államban az állami célok (és a közigazgatás fő rendeltetése) az alkotmányos jogok tényleges érvényre juttatása és az alkotmányos kötelezettségek tényleges érvényesítése körül forog. [...] A közigazgatás fő funkcióinál úgy fogalmaztunk, hogy a jogok és a kötelezettségek tényleges érvényre juttatása és érvényesítése a cél. Igen leegyszerűsítve azt is mondhatjuk, hogy ebből a célból hozza létre az Alaptörvény a közigazgatást.”²

Az európai uniós joggal harmonizált magyar fogyasztóvédelmi jogalkotás előzményének tekinthető a fogyasztóvédelmi szabályozás korszerűsítésének koncepciójáról, valamint az azzal kapcsolatos további feladatokról szóló 2145/1996. (VI. 13.) Korm. határozat szerint a fogyasztóvédelmi szabályozás alapvető céljai a következők: „A szabályozásnak és az intézményrendszernek biztosítania kell a fogyasztó egészségének és biztonságának védelmét, a fogyasztó vagyoni érdekeinek védelmét, a jogorvoslat lehetőségét, az információhoz jutást és a fogyasztói oktatást, valamint a fogyasztói érdekek képviseletét.”

2012-ben került elfogadásra a termékek piacfelügyeletéről szóló törvény (2012. évi LXXXVIII. tv.), amelynek előterjesztői indoklásában a következő olvasható:

„A törvény célja, hogy a forgalomba hozott termékek a fogyasztók és felhasználók számára ne jelentsenek veszélyt az egészség és a biztonságosság szempontjából, valamint megfeleljenek a vonatkozó európai uniós aktusokban és a hazai jogszabályokban foglalt követelményeknek. [...] A fogyasztók életének, egészségének és biztonságának védelme, az egységes termékbiztonsági horizontális előírások, illetve a magasabb színvonalú, hatékonyabb, eredményesebb és az egységes piacfelügyeleti intézmények és mechanizmusok megteremtése érdekében az Európai Parlament és a Tanács megalkotta az általános termékbiztonságról szóló 2001/95/EK irányelvet [...]. A magyar jogrendszerben a 2001/95/EK irányelv rendelkezései két külön jogszabályba, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvénybe [...], illetőleg az áruk és a szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendeletbe [...] kerültek átültetésre.

A termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 765/2008/EK rendelet [...] elfogadásával, amelynek hatálya már kiterjed a nem fogyasztói - professzionális - termékekre is, a jogalkotó érvényesíteni kívánta a közösségi harmonizációs jogszabályoknak

² Patyi András-Varga Zs. András: Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében) Dialóg Campus Kiadó, 2012. Bpest-Pécs, 143.o.)

a piacfelügyeletre vonatkozó, már létező rendelkezéseit és azok végrehajtását. A 765/2008/EK Rendelet további jogosítványokat biztosít a piacfelügyeleti hatóságok számára, szabályozza az akkreditálással és a vámrizikóval kapcsolatos eljárást.

A termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről, valamint a 93/465/EGK tanácsi határozat hatályaon kívül helyezéséről szóló 768/2008/EK határozat [...] elfogadásával az Európai Parlament által az egységes piacfelügyelet megteremtése érdekében újabb közös elvek és referenciarendelkezések kerültek lefektetésre. A határozat rendelkezéseket tartalmaz a gazdasági szereplők általános kötelezettségeire, a megfelelőségértékelési eljárás különböző moduljairól, illetve a CE megfelelőségi jelöléssel kapcsolatos előírásokról.

A törvény megalkotásának indoka a fenti közösségi jogszabályok alkalmazásának és végrehajtásának elősegítése, illetve a fogyasztási cikkek, valamint a gazdasági célfelhasználású termékekre vonatkozó általános és egységes piacfelügyeleti szabályozás lefektetése. Előírásait abban az esetben kell alkalmazni, ha jogszabály nem tartalmaz e törvénytől eltérő rendelkezéseket.

A törvény legfontosabb célja, hogy a forgalomba szánt és a már forgalomban lévő termékek megfeleljenek az egészségre, a biztonságra, a fogyasztóvédelemre és más közérdekre vonatkozó követelményeknek.”

Az Alaptörvény E) cikk (3) bekezdése alapján: „(3) Az Európai Unió joga - a (2) bekezdés keretei között - megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

A fentiek alapján megállapítható, hogy Indítványozó Alaptörvényben szabályozott állami szerv, Indítványozó feladata és hatásköre alaptörvényi megalapozottságú, azzal, hogy a részletszabályokat a Fogy.tv., a Pftv., illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletek tartalmazzák. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint közhatalmat gyakorló indítványozó esetében elegendő, ha a hatáskör „alaptörvényi megalapozottságú”, nem szükséges, hogy az Alaptörvény nevesítve rendelje Indítványozóhoz a konkrét hatáskört (ld. 3110/2022. (III. 23.) AB határozat, Indokolás [22]).

Indítványozó, mint fogyasztóvédelmi hatóság feladata a vonatkozó - magyar és uniós - jogszabályok alapján a fogyasztók egészségének és biztonságának védelme. A Pftv. 2.§ 1. pontja alapján: *biztonságos termék* minden olyan termék, amely a szokásos vagy ésszerűen előrelátható használati feltételek mellett *nem jelent veszélyt*, vagy kizárólag a termék használatával összeegyeztethető, *elfogadhatónak tekinthető*, és a személyek biztonsága és egészsége magas szintű védelmének megfelelő *legkisebb veszélyt jelent*.

A Pftv. 4. § (1) bekezdése alapján:

„A termék biztonságosságát elsősorban a következők alapján kell megítélni:

...

b) a terméknek más termékekre, valamint az egészségre és környezetre gyakorolt - az együttes használat során ésszerűen várható - hatásai,

d) a termék használatának hatása a fokozott veszélynek kitétt - különösen a gyermek- és az időskorú, valamint a fogyatékkal élő - fogyasztókra.”

A Korm.rendelet 3.§ (1)-(2) bekezdése szerint:

„3. § (1) Egy termék biztonságosságát jogszabály, uniós jogi aktus vagy a jogszabállyal összhangban álló szabvány határozza meg.

(2) Ha a termék biztonságosságának követelményei az (1) bekezdés szerint nincsenek vagy nem teljes körűen vannak meghatározva, a termék általános biztonságossági követelményeknek való megfelelését a következők figyelembevételével kell értékelni:

...

- e) a tudomány és a technika mindenkori állása szerinti egészségügyi, műszaki-technikai, valamint a biztonságossággal összefüggő ismeretek,
- f) a biztonságossággal összefüggő ésszerű fogyasztói vagy felhasználói elvárások, valamint a szakmai szervezetek által kidolgozott ajánlások.”

Az NGM rendelet 9.§-a, illetve 2. számú melléklet III./1. pontja szerint:

„9. § (1) A játék akkor forgalmazható, ha az a rendeltetésszerű és a gyermekek szokásos viselkedését figyelembe vevő, előrelátható használata során a használók vagy más személyek biztonságát és egészségét nem veszélyezteti, és megfelel a 2. mellékletben meghatározott különleges biztonságossági követelményeknek.

1. A játékokat úgy kell megtervezni és kivitelezni, hogy ha a játékot a 9. §-ban meghatározott módon használják, az őket alkotó vagy bennük megtalálható vegyi anyagoknak vagy keverékeknek való kitettségnek ne legyen káros hatása az emberi egészségre. A játékoknak meg kell felelniük a bizonyos termék kategóriákkal, valamint a bizonyos anyagok és keverékek korlátozásával kapcsolatos vonatkozó közösségi jogszabályoknak.”

A fenti jogi szabályozást áttekintve megállapítható, hogy a fogyasztóvédelmi hatóság hatásköre – különösen a gyermekjátékok tekintetében – nem a bizonyítottan egészségre káros anyagokat tartalmazó vagy jogszabályban meghatározott határértékeket túllépő vegyi anyagok tekintetében áll csak fenn, hanem minden olyan esetben, amikor az emberi élet, egészség veszélyben lehet, legalábbis ennek kockázata áll fenn. Ezen esetekben a fellépés lehetőségét a jogalkotó a fent idézett „gumiszabályokkal” biztosította: általános kifejezésekkel, határozatlan jogfogalmakkal, többféle lehetséges esetkör felölő kategóriák alkalmazásával (pl. tudomány mindenkori állása, egészségre gyakorolt ésszerűen várható hatások, ésszerű fogyasztói elvárások, stb.)

A jogalkotó tehát az idézett szabályozással lehetővé tette, hogy egy potenciális, ám tudományosan nem igazolt kockázat fennállása esetén – amely kockázat meghatározására a BIZOTTSÁG (EU) 2019/417 VÉGREHAJTÁSI HATÁROZATA (2018. november 8.) az általános termékbiztonságról szóló 2001/95/EK irányelv 12. cikke alapján létrehozott Európai Unió Gyors Tájékoztatási Rendszer (RAPEX) és annak értesítési rendszere alkalmazására vonatkozó iránymutatások megállapításáról (továbbiakban: EU végrehajtási határozat) tartalmaz részletes szabályokat – a fogyasztóvédelmi hatóság intézkedjen a nem biztonságos termék forgalomból kivonása iránt.

A kockázat (a hivatkozott EU végrehajtási határozat szerint) a veszély és a valószínűség kombinációja, konkrétan: a fogyasztó esetleges sérülése súlyosságának és a sérülés bekövetkezte valószínűségének kombinációja.

Az EU végrehajtási határozat szerint a termék kockázati szintje akkor tekinthető súlyosnak, ha a termék olyan vegyi anyagot tartalmaz, amely vagy tiltott, vagy az európai jogszabályokban megállapított határértéket meghaladó koncentrációban fordul elő. (3.4.3.3. pont) Ebből – a contrario – az is következik, hogy a súlyosnál alacsonyabb kockázati szint esetén nem arról van szó, hogy tiltott vegyi anyagot tartalmaz a termék vagy a határértéket túllépi.

Ezekben az esetekben - a súlyos kockázati szint alatti egészségkárosító termékek esetén – a fogyasztóvédelmi hatóság a RAPEX-rendszerben nem jelzi a riasztást, de tagállami szinten intézkedéseket (pl. forgalomból kivonás) foganatosíthat.

A bíróságok – az Ákr. 62.§-ának téves értelmezésével – viszont arra következtetésre jutottak, hogy csak a vegyületek azonosítása és egészségkárosító hatásuk bizonyítása esetén járhat el a fogyasztóvédelmi hatóság, és csak akkor foganatosíthat intézkedéseket, ha tulajdonképpen a fenti EU végrehajtási rendeletnek megfelelő súlyos kockázati szint áll fenn.

Jogértelmezésével tehát a bíróság a fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörét kizárólag a súlyos esetekre korlátozták, és pl. egy kisgyermeknél hányást, hasmenést okozó termék

forgalomból kivonását ellehetetlenítették, amivel a fogyasztóvédelmi hatóság hatáskörét Alaptörvénybe ütköző módon – a fogyasztók egészséghez való jogának sérelmével – korlátozták. Tulajdonképpen olyan szinten korlátozták a Pftv., a Korm.rendelet és az NGM rendelet által biztosított hatósági fellépési lehetőséget, hogy ezzel az elővigyázatosság elvét és a visszalépés tilalmát sértették meg.

A bírósági ítéletek olyan joggyakorlat kialakítását eredményezhetik, amelyben csak beazonosított és bizonyítottan egészségkárosító vegyi anyagok jelenléte esetén lehet intézkedést foganatosítani. Legközelebb, ha egy ügyfél megjelenik fogyasztóvédelmi hatóságunk ügyfélszolgálatán azzal, hogy gyermeke szájába vette a játékot, és arról festékanyag oldódott le, akkor a bírósági ítéletek függvényében azt kell neki mondanunk: a festésre használt mesterséges színezékek azo vegyületek, amelyek közül több is karcinogén hatással rendelkezik, nagy számban egyéb toxikus hatásokat okozhatnak (hányás, hasmenés, bőrirritáció), ezért jogos a félelme, de sajnos a tudomány jelenlegi állása szintjén a fogyasztóvédelmi hatóság igazságügyi szakértőnek minősülő laboratóriuma nem tudja a vegyületeket azonosítani, a pontos egészségügyi hatásukat meghatározni, ezért nem tudjuk kivonni a forgalomból, így eljárást sem tudunk indítani.

Úgy gondoljuk egy ilyen joggyakorlat a működésünk súlyos zavarát jelentené. A közhatalommal rendelkező államigazgatási szervek működése szempontjából alapvető jelentőségű, hogy a társadalom tagjai részéről közbizalmat élvezzenek. Amennyiben a fogyasztók elvesztik bizalmukat a közigazgatási szerv hatékony működésében, ez a bizalomvesztés a közigazgatás legitimációjára is kihatással lehet.

V. Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Indítványozó megítélése szerint az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 29. §-ában foglalt mindkét, vagylagos természetű feltételnek az alábbiak szerint.

Indítványozó elsődlegesen a tisztességes eljárás sérelmére hivatkozik azzal összefüggésben, hogy a bírósági ítéletek indokolása alaptörvény-ellenes, tekintettel arra, hogy:

- Kúria felülvizsgálati ítéletében minimális indokolási kötelezettségét nem teljesítette, a felülvizsgálati kérelemben állított jogsértésekre egyáltalán nem reagált;
- a Győri Törvényszék és a Kúria ítéleteiben nem indokolta meg, hogy az adott ügy szempontjából irányadó, a hatósági eljárás jogalapját képező jogszabályokat (Pftv., Korm.rendelet, NGM rendelet) miért nem alkalmazza, illetve ezeket - a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat – miért nem veszi figyelembe;
- a Győri Törvényszék és a Kúria ítéleteiben az Ákr. 62.§-ának értelmezésével olyan jogértelmezést valósított meg, amely a fogyasztóvédelmi hatóság fellépését jelentősen korlátozza, bizonyítási kötelezettségét a tudományosan lehetetlen szintjére emeli, ezzel sérti a visszalépés tilalmának elvét és az elővigyázatosság elvét, és ezzel a jogértelmezéssel a fogyasztók egészséghez való jogának sérelmét eredményezi;
- a Győri Törvényszék és a Kúria ítéletének indokolásában tudományos kérdésben nyilvánított véleményt, amelyre az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdése alapján nem lett volna hatásköre, és amely egyébként ellentétes az igazságügyi szakértőként elismert laboratórium szakmai kompetenciájába tartozó állásfoglalással.

A bíróságok a fogyasztóvédelmi hatóság eljárását azért találták jogsértőnek, mert álláspontjuk szerint a hatóság nem tett eleget az Ákr. 62.§-ában meghatározott tényállás-tisztázási kötelezettségének.

„A tényállás tisztázása egy logikai művelet, a tényállásoknak pedig alapvetően két fajtáját különböztetjük meg: a törvényi, vagy más néven a jogszabályban megfogalmazott és a történeti tényállást, vagyis az adott egyedi ügyben ténylegesen megvalósuló tényállást. A tényállás tisztázása során mindig a törvényi tényállás tényeinek a párját kell megtalálnunk a történeti tényállás tényei között.” (Boros Anita: Közérthető közigazgatási hatósági eljárás, Budapest, Complex Kiadó, 2012, 150.)

Az Ákr. 62.§-ában szabályozott tényállás-tisztázási kötelezettség tehát a döntéshozatalhoz szükséges tényállás tisztázását jelenti, a jogilag releváns tények tisztázását, amely jelen esetben odáig kellett, hogy terjedjen, hogy az áztatóoldat elszíneződött, illetve, hogy nincs validált eljárás további vizsgálatok végzésére. Egzaktabb szakértői vélemény a tudomány jelenlegi szintjén nem lehetséges, de a vonatkozó jogszabályi rendelkezések már ez esetben is lehetőséget adnak a fogyasztóvédelmi hatóságnak az intézkedésre. A bíróságok ezzel szemben a bizonyítottság olyan szintjét várják el a hatóságtól, amely az Ákr. 62.§-ából nem következik és a tudomány jelenlegi állása szerint nem lehetséges, ezzel lehetetlenné teszik a vegyileg problémás, egészségre kockázatos termékek forgalomból kivonását, amellyel sérül a fogyasztók egészséghez való joga.

Álláspontunk szerint ugyanakkor az alkotmányjogi panasszal felmerült kérdés alkotmányjogi jelentőségű is a következők miatt:

A közigazgatási hatóságokat terhelő tényállás-tisztázási kötelezettséggel kapcsolatos alkotmánybíróági döntésként a jogirodalom³ a 39/1997. (VI.13.) AB határozat megállapításait hívja fel, mely szerint a közigazgatási hatóságok hatáskörét megállapító jogszabályoknak olyan szempontot vagy mércét kell tartalmaznia, amely a közigazgatási döntések jogszerűségének bírósági felülvizsgálatát lehetővé teszi. Ezen túlmenően a hatóságok tényállás-tisztázási kötelezettségével kapcsolatos alkotmánybíróági gyakorlat nem jellemző.

Az egészséghez való jog alaptörvényi szabályozása – ahogy ezt az Alkotmánybíróság több döntésében is megállapította - a korábbi Alkotmányhoz képest érdemben nem változott, így az Alkotmánybíróság korábbi határozatai a továbbiakban is hivatkozhatók. Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott az egészséghez való alkotmányos joggal, és arra is több határozatában rámutatott, hogy az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. Az egészséghez való alapjog alanyi és intézményvédelmi oldalát is számos határozatában értelmezte, bár ez utóbbit elsősorban abból a szempontból, hogy meddig terjed az állam kötelezettsége az alapjog védelme szempontjából. Az intézményvédelmi oldal tekintetében ennek a jognak a védelme „az állam számára annak az intézményrendszernek a felállítását és működtetését jelenti, amely betegség esetére a testi és lelki egészség visszanyerését szolgálhatja. Másrészt viszont annak a jogi és intézményi környezetnek a kialakítására irányul, amely preventív módon, megelőző jelleggel gondoskodik a megbetegedések megelőzéséről, olyan intézkedéseket is magában foglal, amelyek potenciálisan alkalmasak lehetnek az egészséges életmód fenntartására.” (3292/2017. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [21]) Meglátásunk szerint azonban az állam intézményvédelmi kötelezettsége kiterjed a bíróságokra, mint állami szervekre is, a bírósági jogalkalmazásnak is az alapjog védelmi szintjét biztosítani kell.

³ Id. Az általános közigazgatási rendtartás magyarázata (szerk: Petrik Ferenc, hvgorac, Budapest, 2017., 145.o.)

Álláspontunk szerint jelen fogyasztóvédelmi esetben az állam megfelelő jogi szabályozási környezettel – összhangban az európai uniós joggal – teljesítette az egészséghez való jog intézményvédelmi oldalához kapcsolódó kötelezettségeit, azonban a bírói jogértelmezés ezt a védelmi szintet lerontotta. A visszalépés tilalma a korábbi alkotmánybírói döntésekben elsősorban az egészséges környezethez való joggal kapcsolódott össze, és környezetvédelmi – természetvédelmi tárgyú ügyekben hozott az Alkotmánybíróság ezeket az elveket érintő döntéseket. Az elővigyázatosság elvét az egészséghez való joggal pl. a 3/2020. (I. 3.) AB határozat kapcsolja össze, és Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró úr párhuzamos indokolása magyarázza részletesebben, de ez az alkotmánybírói döntés is a jogalkotással kapcsolatosan fogalmazódott meg.

Összegezve tehát Indítványozó álláspontja szerint helye lehet a közigazgatási hatóságok tényállás-tisztázási kötelezettségének alkotmányos kereteit meghatározó, a jogalkalmazásra az egészséghez való joggal összefüggésben az elővigyázatosság elvét és a visszalépés tilalmát megfogalmazó alkotmánybírói döntésre.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

I. Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Alaptörvény E cikk (3) bekezdés

„(3) Az Európai Unió joga - a (2) bekezdés keretei között - megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

Alaptörvény M cikk (2) bekezdés

„(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

Alaptörvény R cikk (2) bekezdés

„(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkre kötelezőek.”

Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés

„(1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.”

Alaptörvény II. cikk

„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

Alaptörvény X. cikk (2) bekezdés

„(2) Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult döntení, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.”

Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés

„(1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonossághoz való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.”

Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés

„(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Alaptörvény 28. cikk

„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

II. A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

1. Az Alaptörvény E cikk (3) bekezdését a következők miatt sértik a bírósági döntések:

Az Alaptörvény E cikk (3) bekezdése deklarálja az európai uniós jogforrások kötelező erejének elismerését. A magyar jogforrások mellett az európai uniós jogforrások is a hazai jogrendszer részei, és általánosan kötelező magatartási szabályokat tartalmazhatnak.

Az uniós jogi aktusokat az Európai Unió működéséről szóló szerződés 288. cikke sorolja fel, ezek: a rendelet, az irányelv, a határozat, az ajánlás és a vélemény.

A rendeletek általános hatállyal bírnak, teljes egészében kötelezőek és közvetlenül alkalmazandók. Az irányelvek az elérendő célokat tekintve kötelezőek a tagállamok számára, a célkitűzések megvalósításának formáját és eszközeit azonban a tagállamok választhatják meg. A nemzeti jogalkotónak „átültető” jogszabályt kell elfogadnia, amellyel az irányelv célkitűzéseit végrehajtja, a nemzeti jogszabályokat az irányelvekben megállapított célkitűzésekhez igazítja.

Az Európai Közösségek, illetve az Európai Unió is felismerte, hogy „az áruk szabad mozgásának előnyeit élvező termékeknek meg kell felelni az olyan közérdek magas szintű védelme követelményének, mint az egészség és a biztonság általában” (ld. EK rendelet preambuluma (1)). A termékekkel szemben támasztott legalapvetőbb biztonsági követelmények meghatározása, illetve a nem biztonságos termékekkel szembeni egységes és hatékony fellépés megkövetelte, hogy az uniós jogalkotás e területre is kiterjedjen.

A gyermekjátékok biztonságával kapcsolatos szabályozás az Európai Unióban az egyik első termékbiztonsági szabályozási terület. A játékok biztonságáról szóló AZ EURÓPAI

PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2009/48/EK IRÁNYELVE (2009. június 18.) (továbbiakban: EU irányelv) szerint az irányelv elfogadásának egyik kiemelt célja, hogy: „(3) A játékok piacán végbement technológiai fejlődés ugyanakkor új kérdéseket vetett fel a játékok biztonságával kapcsolatban, és megnövekedett fogyasztói aggodalomra adott okot.” Az irányelv további célja a hatékony piacfelügyeleti rendszer kialakítása. Az irányelv elfogadásának indokai között a következők is olvashatók:

„(21) Szükség van új alapvető biztonsági követelmények elfogadására is. Annak érdekében, hogy a gyermekek magas szintű védelmét biztosítsuk a játékokban használt vegyi anyagok okozta kockázatokkal szemben, alaposan meg kell vizsgálni a veszélyes anyagok – különösen a rákkeltőként, mutagénként vagy reprotoxikusként meghatározott anyagok (CMR-anyagok), az allergén anyagok, továbbá bizonyos fémek használatát. Ennélfogva különösen szükséges a játékokban felhasznált vegyi anyagokra vonatkozó rendelkezések kiegészítése és újrafogalmazása annak pontosítása érdekében, hogy a játékoknak meg kell felelniük a vegyi anyagokról szóló általános jogszabályokban foglaltaknak, különösen a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyi anyag-ügynökség létrehozásáról szóló, 2006. december 18-i 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek. Ezeket a rendelkezéseket azonban hozzá kell igazítani a gyermekek különleges igényeihez, akik kiszolgáltatott fogyasztói csoportot alkotnak.”

továbbá:

„(29) Mivel létezhetnek olyan játékok, vagy kifejleszthetnek olyan játékokat, amelyek olyan veszélyt jelenthetnek, amellyel nem foglalkoznak az ebben az irányelvben található adott biztonsági követelmények, az ilyen játékok elleni fellépés jogi alapjának megteremtése érdekében általános biztonsági követelmények meghatározására van szükség. Erre vonatkozóan a játékok biztonságát a termék rendeltetésére vonatkozóan kell meghatározni, figyelembe véve előrelátható felhasználását és a gyermekek viselkedését, akik nem olyan körülmények között, mint az átlagos felnőtt felhasználó.”

(38) Amennyiben a rendelkezésre álló tudományos bizonyíték nem elégséges ahhoz, hogy pontos kockázatértékelést tegyen lehetővé, a tagállamoknak, amikor ezen irányelv értelmében hoznak intézkedéseket, alkalmazniuk kell **az elővigyázatosság közösségi jogi elvét**, amelyet többek között a Bizottság 2000. február 2-i közleménye részletez, miközben kellően figyelembe kell venni az ezen irányelvben szereplő egyéb szabályokat és elveket, például az áruk szabad mozgását és a megfelelőség vélelmezését is.

(39) A 765/2008/EK rendelet kiegészíti és megerősíti a közösségi harmonizációs jogszabályok hatálya alá tartozó termékek – ideértve a játékok – piacfelügyeletének meglévő keretét. Ennélfogva a tagállamoknak kell megszervezniük és végrehajtaniuk a játékok felügyeletét az említett rendelettel összhangban. Az említett rendelet rendelkezései értelmében a fenti rendelet alkalmazása nem akadályozza meg, hogy a felügyeleti hatóságok a 2001/95/EK irányelv értelmében egyedi piacfelügyeleti intézkedéseket hozzanak.”

Az EU irányelv III. fejezet 10. cikkében az „Alapvető biztonsági követelmények” cím alatt a következő rendelkezések találhatók:

„(1) A tagállamoknak minden szükséges intézkedést meg kell tenniük annak biztosítása érdekében, hogy a játékokat csak akkor lehessen forgalomba hozni, ha az alapvető biztonsági követelmények tekintetében megfelelnek a (2) bekezdésben foglaltaknak, a különleges biztonsági követelmények tekintetében pedig a II. mellékletben meghatározottaknak.

(2) A játékok – ideértve a bennük található vegyi anyagokat – nem veszélyeztethetik a használok vagy harmadik személyek biztonságát vagy egészségét, ha a játékot a gyermekek viselkedését szem előtt tartva rendeltetésszerűen vagy előre látható módon használják.”

Az EU irányelv II. mellékletének III. pontja „Kémiai tulajdonságok” cím alatt a következőket tartalmazza:

„1. A játékokat úgy kell megtervezni és kivitelezni, hogy ha a játékot a 10. cikk (2) bekezdésének első albekezdésében meghatározott módon használják, az őket alkotó vagy

bennük megtalálható vegyi anyagoknak vagy keverékeknek való kitétségeknek ne legyen káros hatása az emberi egészségre.”

Az EU irányelv 39. cikke azt tartalmazza, hogy amikor a tagállamok illetékes hatóságai az ezen irányelvben és különösen 40. cikkében meghatározott intézkedéseket hoznak, az elővigyázatosság elvét kötelesek megfelelően figyelembe venni.

Közvetlen hatálya van Magyarországon az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 765/2008/EK rendeletének (2008. július 9.), amely a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről rendelkezik (a továbbiakban: EK rendelet). Az EK rendelet céljai között az alábbiakra hívjuk fel a figyelmet:

„(4) Nagyon nehéz valamennyi jelenlegi vagy a jövőben kifejlesztendő termék tekintetében közösségi jogszabályokat elfogadni; az ilyen termékek vonatkozásában, a joghézagoknak különösen a hatályos egyedi jogszabályok felülvizsgálatáig történő kitöltéséhez, valamint a hatályos vagy jövőbeli egyedi jogszabályokban szereplő rendelkezések kiegészítéséhez horizontális jellegű, széles jogalkotási keret szükséges, különösen az egészség, a biztonság, a környezet és a fogyasztók magas szintű védelmének biztosítása céljából, amelyet a Szerződés 95. cikke ír elő.”

Az EK rendelet 16. cikk (2) bekezdése a következőket tartalmazza:

„(2) A piacfelügyelet biztosítja, hogy azokat a közösségi harmonizációs jogszabályok hatálya alá tartozó termékeket, amelyek rendeltetésszerű vagy ésszerűen előrelátható feltételek mellett történő használatkor és megfelelő üzembe helyezésük és karbantartásuk esetén veszélyeztethetik a felhasználók egészségét vagy biztonságát, illetve amelyek másként nem felelnek meg a közösségi harmonizációs jogszabályokban megállapított, alkalmazandó követelményeknek, kivonják a forgalomból, forgalmazásukat megtiltsák vagy korlátozzák, valamint hogy a nyilvánosságot, a Bizottságot és a többi tagállamot erről megfelelően tájékoztassák.”

Az EK rendelet 19. cikk (1) bekezdése a következőket tartalmazza:

„(1) A piacfelügyeleti hatóságok megfelelő ellenőrzéseket végeznek megfelelő mértékben a termékek tulajdonságait illetően, a dokumentumok vizsgálata, illetve adott esetben a megfelelő mintákon végzett fizikai és laboratóriumi vizsgálatok útján. Ennek során figyelembe veszik a kialakult kockázatértékelési elveket, a panaszokat és az egyéb információkat.”

A fent hivatkozott kockázatértékelést a korábban már hivatkozott EU végrehajtási határozat – mint másodlagos európai uniós jogforrás – szerint végzik a laboratóriumi vizsgálatok során, ahogy jelen esetben is. A hatósági eljárásban készült 2. számú szakvélemény része a „Kockázatértékelés a 2019/417/EU RAPEX-irányelv szerint” elnevezésű dokumentum is, ez alapján a termék „közepes” kockázatú.

A bíróságok ítéleteikben nem voltak figyelemmel a fent hivatkozott európai uniós joganyagra, sem az azokban lefektetett elvekre, sem a kockázatértékelésre, ezzel megsértették az Alaptörvény E cikk (2) bekezdésében foglaltakat.

2. Az Alaptörvény M cikk (2) bekezdését, valamint az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdését a következők miatt sértik a bírósági döntések:

A Pftv. preambuluma szerint a jogalkotó célja a törvény elfogadásával annak biztosítása volt, hogy : „a forgalomba hozatalra szánt és a már forgalomban lévő, az európai uniós jog hatálya alá tartozó termékek megfeleljenek az egészségre, a biztonságra, a fogyasztóvédelemre és más közérdekre vonatkozó követelményeknek, garantálva egyúttal a belső piac zavartalan működését”, továbbá az, hogy biztosítson egységes keretet a piacfelügyelet számára.

A vállalkozás szabadságának tehát olyan alapjogok, mint az élethez és egészséghez való jog, vagy az egészséges környezethez való jog, illetve egyéb közérdekek szabhatnak gátat, amelyeket - egy komplex védelmi rendszer részeként - a fogyasztóvédelem is érvényesít.

Az Alkotmánybíróság már számos határozatában rámutatott, hogy az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés].

A fogyasztóvédelmi hatóság, amikor egy egészségre káros termékkel szemben intézkedéseket hoz, tulajdonképpen - az állam ezirányú kötelességeit teljesítve - az egészséghez való alapjog objektív, intézményvédelmi oldalát jeleníti meg.

Az ügyben eljáró bíróságok ítéletei a fogyasztóvédelmi hatóság ez irányú intézményvédelmi feladatának ellátását, a tevőleges állami fellépést korlátozzák, amikor kizárólag bizonyítottan egészségkárosító vegyületek jelenléte esetén teszik lehetővé a hatóság fellépését, „az elővigyázatosság elve” alapján nem. A korlátozás nem más alapjog védelméhez szükséges és arányos mértékben történt, alapjogi érintettséget a bíróságok az eljárásaikban egyáltalán nem azonosítottak.

Hivatkozunk e körben dr. Szabó Marcel alkotmánybíró párhuzamos indoklására a 3/2020. (I.3.) AB határozathoz:

„[128] Az elővigyázatosság elve egyaránt értelmezhető az emberi egészséggel és a környezet védelmével, illetőleg az egészséges környezethez való joggal összefüggésben. Az elv lényege, hogy ha az emberi egészséget és/vagy a környezetet veszélyeztető kockázat létét és mértékét illetően bizonytalanság áll fenn, az elővigyázatosság elve indokoltá teheti a jogalkotó fellépését és új korlátozó intézkedések elfogadását. Az elővigyázatosság elvéből következően pedig a már létező védelmi szinttől pedig csak abban az esetben fogadható el alkotmányosan a jogszabályi visszalépés, ha az bizonyíthatóan nem veszélyezteti az emberi egészséget és/vagy a környezetet, az állam ugyanis csak ebben az esetben tud eleget tenni az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése, XX. cikke, illetőleg XXI. cikke szerinti objektív intézményvédelmi kötelezettségének.

[129] Az elővigyázatosság elve mint alkotmányjogi elv az Alkotmánybíróság gyakorlatában már több alkalommal is rögzítésre került {például: 13/2018. (IX. 4.) AB határozat, különösen: Indokolás [21]-[22]}. A határozat jelentőségét e vonatkozásban az adja, hogy - szemben az Alkotmánybíróság korábbi hasonló határozataival - az elővigyázatosság elve alkotmányjogi alkalmazhatóságát az Alkotmánybíróság teljes ülése jelen ügyben egyhangúan ismerte és fogadta el.

[130] A határozat érvelését teljes mértékben támogattam, mert az egyenesen következik az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatából. Az elővigyázatosság elvének figyelmen kívül hagyása esetén az Alkotmánybíróságnak azt kellett volna megállapítania, hogy a vizsgált szabályozás nem teljesíti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségesség követelményét, ekként annak Alaptörvénnyel való összhangja nem lett volna igazolható.

[131] A határozatból (az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával teljes összhangban) egyenesen következik, hogy **egy potenciális, ám tudományosan nem igazolt kockázat léte alkotmányosan indokolja a szigorúbb szabályozást valamely alapvető jog érvényesülése érdekében.**

[132] Az elővigyázatosság elvének fenti értelmezését még inkább alátámasztja, hogy az emberi erőforrások minisztere és a nemzeti fejlesztési miniszter közös amicus curiae véleményükben külön is hangsúlyozták: potenciális kockázatok fennállása esetén a jogalkotó az elővigyázatosság elvének megfelelően köteles eljárni (lásd az amicus curiae vélemény 21. és 22. pontjait). Az amicus curiae vélemény e vonatkozásban kifejezetten megerősítette az Alkotmánybíróság elővigyázatosság elvével kapcsolatos eddigi gyakorlatát.”

Az állam a fogyasztók élethez, egészséghez való jogát jogalkotással és hatékony hatósági rendszer kialakításával megfelelően védelemben részesítette, a bírósági jogalkalmazás az, amely akadályozza a fogyasztók jogainak védelmét, az alapvető jogok védelmére vonatkozó tevőleges kötelezettség teljesítését.

A fogyasztóvédelmi hatóságot a bíróságok megfosztják tehát az egészségre kockázatos termékekkel szembeni érdemi, hatékony fellépéstől, következésképpen a korábban elért alapjogvédelem szintje csökken, a gyakorlatban pedig a fogyasztóvédelmi hatóságok jelentős funkcióvesztése áll be.

3. Az Alaptörvény R cikk (2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését és az Alaptörvény 28. cikkét a következők miatt sértik a bírósági döntések:

Az Alaptörvény R cikk (2) bekezdése szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek. A „mindenki”-be beletartoznak az igazságszolgáltatás szervei, a bíróságok is. A bírói törvényeknek való alávetettsége nem csak a bírói autonómia alapja, hanem egyben kötelezettség is a törvények betartására.

Az Alkotmánybíróság – a korábban már idézett - a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában részletesen foglalkozott a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmával, összefoglalva a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot és utalva az EJEB esetjogára is:

„az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő jog azt a minimális tartalmi követelményt állítja az adóigazgatási eljárásban hozott határozatot felülvizsgáló bírói döntés indokolásával szemben, hogy az eljárási törvény rendelkezéseinek megfelelően a[z] határozat törvényességét érintő lényeges kérdéseit kellő mélységben vizsgálja meg, és ennek indokait döntésében részletesen mutassa be.” (Indokolás [38]) A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésén túl ezáltal ellenőrizhető ugyanis az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésének, a bírói törvény alá rendeltségének, valamint a 28. cikkben megfogalmazott értelmezési követelmények teljesülése is.

A 3/2015. (II.2.) AB határozatában az Alkotmánybíróság a következő elveket fektette le:

„[17] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettséggé írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [ld. pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjogi alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.

[18] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.”

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a tisztességes eljárás részének tekinti a megfelelően indokolt bírói döntéshez való jogot, mivel csak ez által ellenőrizhető, hogy a

bíróság a döntéshozatalkor a törvénynek való alávetettség és a jogértelmezés Alaptörvényben megfogalmazott elvei szerint járt-e el.

Mint hivatkoztunk rá, a Kúria a felülvizsgálati ítéletében a felülvizsgálati kérelemben állított jogsértésekkel nem foglalkozott, azokra nem reagált, pedig a felülvizsgálati eljárás keretét ezeknek a jogsértéseknek az állítása jelölte ki.

A Kúria és a Győri Törvényszék ítéleteiben az adott ügyre nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályokat figyelmen kívül hagyta, nem alkalmazta. Az ügy alapjogi vonatkozásait (fogyasztók egészséghez való joga) – bár erre védiratunkban külön is utaltunk – figyelmen kívül hagyta.

A bíróságok ítéleteikben kizárólag az Ákr. 62.§-át értelmezték oly módon, hogy az nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési alapelvnek.

Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Az Ákr. 62.§-ához írt előterjesztői indokolás a következőket tartalmazza:

„Egyértelművé teszi a törvény, hogy a tényállás tisztázása érdekében csak olyan bizonyíték használható fel, amely az ügy szempontjából releváns és feltétlenül szükséges a megalapozott döntéshozatalhoz. A bizonyítás célja tehát a tényállás nem teljeskörű, hanem (az ügy eldöntéséhez nélkülözhetetlenül) kellő tisztázása.”

Az Ákr. 62.§-ához írt Jogtár (Wolters Kluwer kiadó) online Nagykomentárja szerint a tényállás tisztázásának kötelezettsége a releváns tényállás tisztázásának kötelezettségét jelenti:

„A bírói gyakorlat következetes álláspontja, hogy a tényállás tisztázása a konkrét ügy jogilag releváns tényeinek, körülményeinek pontos megállapítását, feltárását jelenti. A bizonyítási eljárás célja a döntés szempontjából jelentős tényeknek a megállapítása, vagyis a tényállás tisztázása. [...] A hatóság tényállás-tisztázási kötelezettsége tehát nem korlátlan. A bírói gyakorlat a releváns tényállás teljes körű feltárását várja. A releváns tényállás megállapítása mindig az adott ügy konkrét körülményeitől függ. [...] A tényállástisztázás a döntéshozatalhoz szükséges tények feltárását jelenti (Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.35.274/2000/4.; Kfv.III.37.073/2006/8.; Kúria Kfv.VI.37.564/2016/6.). A bírói gyakorlat gyakran használja a „megfelelő mélységű” (Legfelsőbb Bíróság Kf.VI.28.327/1999/7.), a „kellő mélységű” (Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.27.130/2003/15.; Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.073/2006/8.) kifejezéseket is. A tényállástisztázás és a bizonyítás tehát azokra a tényekre terjed ki, amelyek az adott ügyre vonatkozó közigazgatási jogszabályok alkalmazásában jelentősek (Kúria Kfv.II.38.140/2014/8.). A bizonyítás a járulékos kérdések elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet. A hatóság feladata az ügy eldöntéséhez releváns tényállás tisztázása. Nem kérhető számon olyan kérdések vizsgálata, amelyek nem bírnak jelentőséggel az ügy érdemi eldöntése szempontjából, illetve amit az ügyfél maga sem vitatott (Kúria Kfv.I.35.882/2014/4.).”

Az előzőekben idézettek alapján tehát az alaptörvényi követelmény elsődlegesen a jogszabály megalkotására irányuló javaslat indokolásának figyelembevételére a jogalkalmazás során. Ahogy idéztük, az előterjesztői indokolásában expressis verbis szerepel, hogy a tényállást nem teljeskörűen, hanem az adott ügy eldöntéséhez szükséges mértékben kell tisztázni. Az, hogy mi az adott, konkrét ügy eldöntéséhez szükséges mértéke a tényállás felderítésének, mindig az adott ágazati anyagi jogi norma (normák) határozzák meg, jelen esetben a Pftv., a

Korm.rendelet, az NGM rendelet, és persze a hivatkozott uniós jogszabályok. Ezek a jogszabályok azt tartalmazzák, hogy ha nincs a termékbiztonságra vonatkozó szabvány, akkor a termék biztonságosságát a tudomány mindenkori állása szerinti egészségügyi ismeretek, illetve a biztonságossággal szembeni ésszerű fogyasztói elvárások alapján kell meghatározni. A laboratórium tájékoztatása szerint nincs további validált vizsgálati módszer (szabvány) a leoldódott színezék pontos vegyi összetételének meghatározására, tehát a Korm.rendelet 3.§ (2) bekezdésének rendelkezései alkalmazandók, amelyek a továbbiakban meghatározzák a tényállás felderítésének határait. A labor tájékoztatása szerint a tudomány jelenlegi állása szintjén (természetes) vélelem áll fenn arra nézve, hogy a mesterséges színezőanyagok az emberi szervezetbe kerülve toxikus hatással bírnak.

A bíróságok ezzel szemben olyan tényállás-tisztázási kötelezettséget telepítenek a közigazgatási szervre, amely a tudomány jelenlegi állása szerint lehetetlen, ezzel az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési alapelvnek a „józan észre” és a „közjónak való megfelelésre” vonatkozó követelményét is sértik.

A bíróságok jogértelmezésével a fogyasztók egészséghez való jogának védelme a korábbi, uniós és magyar jogszabályok által biztosított szinten nem lehetséges, az alapjogvédelem szintjében visszalépés következett be.

Hivatkozunk a 3223/2017. (IX. 25.) AB határozatban foglaltakra:

„[29] A visszalépés tilalmának elvéből az is következik, hogy az egyedi ügyekben eljáró jogalkalmazóknak is tekintettel kell lenniük ezen, az Alaptörvényből fakadó elv érvényesülésére a jogszabályok alkalmazása során, ekként a környezet és természet védelmének jogszabályokkal garantált szintje egyedi hatósági döntéssel nem rontható le. Amíg azonban a jogalkotónak megvan az a lehetősége, hogy új jogi szabályozás elfogadásával folyamatosan előmozdítsa a környezet és természet védelmét, addig a jogalkalmazónak a fennálló jogszabályi környezet keretein belül kell érvényesítenie a visszalépés tilalmát, részben a hatályos jogi szabályozás betartásával és betartatásával, részben a többféle döntést lehetővé tevő szabályozás esetén a környezeti és természeti szempontok megfelelő (egyebek között a szükségességi-arányossági tesztre is tekintettel levő) figyelembevételével.”

(A visszalépés tilalmának elvével a fent idézett AB határozat az egészséges környezethez való joggal összefüggésben tett megállapításokat, de álláspontunk szerint ezek a megállapítások megfelelően alkalmazhatók az egészséghez való jog vonatkozásában is.)

A tisztességes eljárás sérelmét valósítják meg álláspontunk szerint továbbá a bíróságok azzal, hogy ítéleteikben nyilvánvalóan iratellenes megállapításokat tesznek. Nem felel meg a valóságnak az, hogy a szakértői véleményt indítványozó határozatában nem értékelte, kritika nélkül elfogadta, és azt állította volna, hogy egy akkreditált labor véleménye kötelező erejű lenne a hatóságra. Azt, hogy a szakértői véleményt miért fogadta el a hatóság határozathozatala alapjául, részletesen indokolta határozatában, a Kúria által elvárt „szakmai felülbírálat” magával a szakértő jogintézményével lenne ellentétes, hiszen a hatóság a különleges szakértelemmel nem rendelkezik, ezért rendeli ki eljárásában a szakértőt.

A tisztességes eljáráshoz való joghoz – a törvény előtti egyenlőség követelményét is érintve – véleményünk szerint hozzátartozik az is, hogy nem lehet kizárólag egyik peres fél mulasztásának terhére felróni azt a körülményt, amely tisztázásnak elmaradására a másik peres fél magatartása vezetett. A hatósági eljárásban elkészült szakértői véleményt, a vizsgálati jegyzőkönyvvel és a kockázatértékeléssel együtt az ügyfél részére a hatóság megküldte, a nyilatkozattételi jogáról tájékoztatta. Az ügyfél a hatósági eljárásban ezekre a bizonyítékokra nyilatkozatot nem tett. Nem jelezte, hogy a fürdőkönyv színezésére

élelmiszeripari alapanyagokat használna (ez egyébként elég valószínűtlen), amelyek az egészségre veszélytelenek. Erre sem keresetlelevelében, sem a bírósági eljárásokban nem hivatkozott, a Kúria felülvizsgálati ítéletében mégis felvetette ennek lehetőségét. Megjegyzem, hogy még ha ez az eset állna is fenn, a jogszabályoknak megfelelő gyártói (és forgalmazói) eljárás ez esetben az lenne, hogy arról, hogy a termék használata közben festék oldódhat le, de ez nem káros az egészségre, a fogyasztókat jól látható módon - a terméken - tájékoztatni kell. Ilyen tájékoztatás hiányában úgy gondoljuk, érthető a fogyasztó ijedtsége, ha gyermeke szája kék lesz a fürdőkőnyvtől.

E körben ismételten hivatkoznánk a tényállás tisztázása kapcsán idézett Kfv.I.35.882/2014/4. számú ítéletben foglaltakra: „A hatóság feladata az ügy eldöntéséhez releváns tényállás tisztázása. Nem kérhető számon olyan kérdések vizsgálata, amelyek nem bírnak jelentőséggel az ügy érdemi eldöntése szempontjából, illetve amit az ügyfél maga sem vitatott.”

4. Az Alaptörvény II. cikkét, XVI. cikk (1) bekezdését és XX. cikk (1) bekezdését a következők miatt sértik a bírósági döntések:

Hivatkozunk e körben a 3132/2013. (VII. 2.) AB határozatban foglaltakra:

„[57] 3. Az Alaptörvény XX. cikke rendelkezik az egészséghez való jog védelméről. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény XX. cikke és a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: korábbi Alkotmány) 70/D. §-a tartalmilag megegyezik, az Alkotmánybíróság a kifogásolt rendelkezéseknek az egészséghez való jogba ütközésének vizsgálata során - az Alaptörvény értelmezési szabályainak keretei között - irányadónak tekintette a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket.

[58] Az Alkotmánybíróság a korábbi Alkotmány 70/D. §-hoz kapcsolódó értelmezése szerint az (1) bekezdés az alapjog alanyi oldalát, a (2) bekezdés pedig annak objektív, intézményvédelmi oldalát tartalmazza. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XX. cikkének értelmezése során is abból indult ki, hogy az (1) bekezdés az egészséghez való jog alanyi oldalát, a (2) bekezdés pedig annak objektív, intézményvédelmi oldalát határozza meg.

[59] 3.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a korábbi Alkotmány 70/D. § (1) bekezdésében elismert testi és lelki egészséghez való jog szoros összefüggésben állt a korábbi Alkotmány 54. § (1) bekezdésével: az alapjog alanyi oldalát a személyiség testi-lelki integritásához való jogként határozta meg, amely az emberi méltósághoz való jogból következik [39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 464, 480.]. **Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát „az emberi méltóság lényeges tartalma” töltötte meg az egészséghez való jog alanyi oldalát tartalommal.**

[60] Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény egyes alapvető jogokat tartalmazó rendelkezései élén elvi jelleggel rögzíti az emberi méltóság sérthetetlenségét, amely valamennyi alapvető jog értelmezésére kihatóan hangsúlyosan, külön is kifejezi az emberi méltóság lényeges tartalmának érinthetetlenségét, továbbra is fenntartható az egészséghez való jog korábbi alkotmánybírósági értelmezése.

[61] Az egészséghez való alanyi jog az egyén testi és lelki integritását védi, s mint ilyen az ember egészségének megőrzésére szolgál.”

Az Alkotmánybíróság az elektronikus cigaretták kereskedelmével összefüggően a következő elvi megállapításokat tette 3/2020. (I.3.) AB határozatában:

„[53] Mindebből pedig az következik, hogy – az Abh1.-hez hasonlóan (Indokolás [30]) – jelen ügy vonatkozásában is megállapítható, hogy az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében, valamint a XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogok **(az egészséghez való jog, valamint**

a gyermekeknek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga), továbbá az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdésében foglalt, az államot a gyermekek védelme tekintetében terhelő alkotmányos kötelezettség teljesítése – összefüggésben a társadalom közegészségügyi állapotának közép-, illetve hosszútávon történő javításával – megfelelő súlyú alkotmányos indokát adják a vállalkozáshoz való alapjog korlátozásának az elektronikus cigaretta kereskedelmével összefüggésben. Az államnak a fent említett alapjogok, illetve alaptörvényi kötelezettség érvényesülését/teljesítését biztosító objektív intézményvédelmi kötelezettsége teljesítése során biztosítani kell azt, hogy a társadalom egészét, és kiemelten a fiatalkorúak testi és lelki egészségét, minél kevesebb káros hatás érje.”

„[83] A korlátozás szükségességét az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanazok az érvek indokolják, amelyek a kiskereskedelem dohányboltokra történő korlátozásával kapcsolatban alkotmányosan elfogadható indokként kerültek azonosításra. Az egészségnek és különösen a fiatalkorúak egészségének a védelme [az Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdésében, valamint a XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogok és a XV. cikk (5) bekezdésében foglalt alkotmányos kötelezettség teljesítése] a megelőzés és az elővigyázatosság elvének figyelembe vételével alkotmányos alapot ad egy olyan termék széleskörű elérhetőségének – a távértékesítés, és ezen belül különösen az online kiskereskedelem mindenképpen e körbe tartozik – a korlátozására, amellyel összefüggésben bizonyítottan egészségügyi kockázatok állnak fenn.”

A fogyasztók egészséghez való jogának védelme - amely összefüggésben áll az emberi méltósághoz való joggal – adja az indokát a fogyasztóvédelmi hatóság fellépésének a nem biztonságos termékekkel szemben. Jelen ügyben ráadásul olyan termék biztonságosságának vizsgálata zajlott, amely gyermekek részére készült (gyermekjáték). A gyermekek életkoruknál fogva nincsenek abban a helyzetben, hogy egy termékkel kapcsolatos biztonságossági problémákat észleljenek, és cselekedeteiket a használatból várható veszélyekhez, káros hatásokhoz igazítsák, ezért esetükben külön védelmi intézkedések is szükségesek.

Ahogy a laboratórium 2. számú szakvéleménye is tartalmazza: „A gyermekek ugyanis életkoruknál fogva mindent a szájukba vesznek, megkóstolnak, mert számukra ez a tapasztalás, a fejlődési és tanulási folyamat része. A vizsgált fürdőkönyv vonzó egy gyermek számára, színessége, puhasága miatt játék közben a szájába veszi és rágcsálja.”

Ezek a speciális rendelkezések az államnak abból a kötelezettségéből is erednek, hogy külön intézkedésekkel is védenie kell a gyermekeket, biztosítani jogaik védelmét. A jogalkotó ebből fakadó kötelezettségének tett eleget, amikor – az uniós jogalkotásra is figyelemmel – a gyermekjátékok biztonságáról külön jogi szabályozást alkotott.

A bíróság jogértelmezése ezt a jogalkotó által biztosított védelmi szintet rontotta le, amikor a fogyasztóvédelmi hatóság eljárását csak a bizonyítottan egészségkárosító termékek esetében teszi lehetővé, és nem engedi a hatóság fellépését azokban az esetekben, amikor az egészségkárosítás kockázata áll fenn. A bíróságok jogértelmezése így az alapjog védelmi szintjét csökkent, ezzel sérti az egészséghez való jog alanyi oldalát, közvetve az emberi méltóságot, és jelen esetben különösen a gyermekek védelemhez való jogát is.

5. Az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdését a következők miatt sértik a bírósági döntések:

Az Alaptörvény X. cikk (2) bekezdés szerint tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

A fenti alaptörvényi követelmény az állam minden szervére, azaz a bíróságokra is vonatkozik. Ezt a rendelkezést is megsértette a Győri Törvényszék, amikor ítéletének indoklásában a határozathozatal alapját képező szakértői véleményt úgy minősíti, hogy „általános, laikus

megállapításokat tesz, amikor úgy fogalmaz, hogy fürdőkönyv festésére is használt színezőanyagok olyan szerves azovegyületek, amelyek közül több is karcinogén hatással rendelkezik, de szakmai ismeretek, kutatások alapján általánosan kijelenthető, hogy a mesterségesen előállított színezőanyagok a szervezetbe kerülve, ha nem is súlyos, de mindenesetre nem kívánatos folyamatokat indíthatnak el, toxikus hatással bírhatnak.” [58]

A szakértői kompetenciával rendelkező laboratórium szakvéleményét tehát laikusnak minősíti, ezen túlmenően pedig tudományos igazságot is kinyilvánít: „Az egyes azovegyületek karcinogén hatására vonatkozó általános megállapításokból nem azonosított vegyületek egészségkárosító hatására nézve tudományos következtetés nem vonható le.” [59]

A Kúria ítéletében a következő megállapításokat teszi:

„[32] Az elsőfokú bíróság a szakértő ezen megállapítását vizsgálva okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a szakvélemény ebben a tekintetben semmilyen konkrétumot nem tartalmaz. Az a megállapítás ugyanis, hogy az azovegyületek közül több is karcinogén hatással rendelkezik nem azonosítható azzal a következtetéssel, hogy minden mesterséges azovegyület – különösen az összetételétől függetlenül – a szervezetbe kerülve, ha nem is súlyos, de mindenesetre nemkívánatos folyamatokat indíthatnak el, toxikus hatással bírnak. A karcinogén hatás (vagy esetlegesen más káros hatás) bemutatása, annak az összes azovegyületre való kiterjesztésének levezetése, indokolása nem történt meg.”

Megjegyzi indítványozó, hogy a laboratórium nem azt állította szakvéleményében, hogy a leoldódott színezőanyag karcinogén (rákkeltő), a szakértői vélemény mellékeltét képező kockázateértékelés szerint „csak” hányást, hasmenést okozhat. A színezőanyagok összetételére, egészségkárosító hatására vonatkozó mélyebb okfejtés a megismételt eljárásban került bele a szakvéleménybe, abból a célból, hogy eleget tegyen az új eljárásra adott azon bírói iránymutatásnak, amely szerint a szakértői véleményt ki kell egészíteni arra vonatkozóan, hogy a leoldódott festék miért káros az egészségre.

Azt a tudományos igazságot, hogy a leoldódott színezék pontos kémiai összetételének meghatározására, a vegyületek azonosítására már nem áll rendelkezésre validált vizsgálati módszer, a bíróság teljes egészében figyelmen kívül hagyta, illetve azzal teljesen ellentétes rendelkezést tett.

A kémiai tudományok területén jártassággal nem rendelkező személyek is az interneten történő rövid tudakozás után a következő ismeretekre tehetnek szert:

Az azo-vegyületek jellemzője, hogy kettős kötésű nitrogén atompárok találhatók bennük. Az azoszínezékek a festékek legnagyobb kategóriája, amelyek az ipari célokra használt összes színezék 60-70% -át teszik ki. Jelenleg több mint 2 000(!) azoszínezék van a piacon, amelyeket pamut, selyem, gyapjú, bőr, viszkóz és más szintetikus szálak festésére használnak. Festékekben, lakkokban, műanyagokban és gumiban is használják. Széles körű használatuk annak köszönhető, hogy gazdaságosak és könnyen kezelhetők. Ezenkívül az azoszínezékek erősebb és élénkebb textilszíneket is biztosítanak. Bizonyos körülmények között bizonyos típusú azoszínezékek lebomlanak és több mint húszféle aromás amint termelnek. Bármely azofesték, amelynek kémiai jellemzője, hogy aromás aminvegyületekké bomlik, káros lehet az emberre és rákot okozhat.⁴

Az Európai Unióban a AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1907/2006/EK RENDELETE (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség

⁴ https://www.compliancegate.com/azo-dye-regulations-european-union/#Are_azo_dyes_banned_in_the_European_Union

létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről (továbbiakban: REACH) tartalmaz általános korlátozó, tiltó rendelkezéseket az azo-vegyületek felhasználását illetően. Ezeket a szabályokat egészíti ki pl. a játékok biztonságáról szóló irányelv, illetve az élelmiszerekkel való érintkezés uniós keretrendszere (EU Food Contact Material Framework). A tiltott aromás aminok⁵ kimutatására több uniós szabvány is létezik (pl. EN 14362-1,3, EN ISO 17234-1: illetve gyerekjátékok tekintetében: EN 71-7 és EN-71-9), de a REACH körén kívül eső tiltott vegyi anyagok tekintetében – főleg a gyerekjátékok vonatkozásában - nincs szabványosított eljárás.⁶

A fogyasztóvédelmi hatósági eljárásban végzett szakértői vizsgálat célja a termék biztonságosságának megállapítása, és nem a tiltott anyagok jelenlétének vizsgálata, a két szempont ugyanis különböző. Attól, hogy egy termék esetleg nem tartalmaz tiltott vegyi anyagot, még nem jelenti azt, hogy biztonságos. Főleg egy 36 hónap alatti gyerekeknek készült gyerekjáték, amelyet a gyermek a szájába vesz.

Indítványozó az alkotmányjogi panasz előkészítése során megkereste a Magyar Tudományos Akadémia Kémiai Tudományok Osztályát a tekintetben, hogy az azo-vegyületek egészségkárosító, karcinogén hatásáról adjon tájékoztatást. A tudományos osztály megerősítette indítványozó azon álláspontját, hogy az azofestékekkel kapcsolatos tudományos kutatások jelenleg még nem adnak egzakt információkat azok hatásait illetően, további vizsgálatok, mérések, módszerfejlesztés lenne szükséges. Amennyiben az elméleti tudományok képviselője nem tud egzakt választ adni a feltett kérdésekre, nem várható el a laboratóriumtól sem, mint az alkalmazott tudomány képviselőjétől, hogy egzakt válaszokat adjon.

3. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

I. Nyilatkozat arról, hogy az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Indítványozó a felülvizsgálati eljárásban kérte a Győri Törvényszék ítélete halasztó hatályának elrendelését, de alperes azonnali jogvédelem iránti kérelmét a Kúria 2022 márciusában elutasította. Az egészségre kockázatot jelentő termék ezt követően forgalmazható. A megismételt eljárás ügyintézési határideje az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló jogorvoslati határidő előtt lejárt, így a fogyasztóvédelmi hatóság eljárást megszüntető döntését meghozta. Mindezek alapján Indítványozó nem kezdeményezte a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztését, de kéri a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy eljárását lehetőség szerint soron kívül szíveskedjék lefolytatni figyelemmel arra, hogy egészségre kockázatot jelentő termék forgalmazásáról van szó.

⁵ Id. REACH 8. sz. függeléke – 22 aromás aminvegyületet sorol fel, amelyek rákkeltőek (ezt a listát folyamatosan frissítik)

⁶ https://www.compliancegate.com/azo-dye-regulations-european-union/#Are_azo_dyes_banned_in_the_European_Union

II. Ügyvédi vagy kamarai jogtanácsosi meghatalmazás eredeti példánya, ha az indítványozó jogi képviselővel jár el. (Melléklet)

Az Alkotmánybíróság előtti eljárásban Indítványozót dr. Lampért Bernadett kamarai jogtanácsos [REDACTED] képviseli, a meghatalmazást beadványunkhoz csatoljuk.

III. Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról (Melléklet)

Indítványozó közfeladatot ellátó állami szerv, ezért személyes adatok nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos nyilatkozat nem szükséges.

IV. Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata (Mellékletek)

Indítványozó alkotmányjogi panaszának mellékleteként csatolja:

- a laboratórium 1. számú szakvéleményét
- a Győri Törvényszék 9.K.700.855/2020/5. számú ítéletét
- a Kúria Kfv.IV.37.889/2020/6. számú ítéletét
- a laboratórium 2. számú szakvéleményét
- Indítványozó VA/KMEMFF-FVO/244-9/2021. számú döntését
- a Győri Törvényszék 9.K.700.974/2021/8. számú ítéletét
- Indítványozó VA/HF-JO/00015-5/2022. számú felülvizsgálati kérelmét
- a Kúria Kfv.IV.37.206/2022/9. számú ítéletét
- az Igazságügyi Minisztérium alkotmányjogi jogalkotásért és fogyasztóvédelemért felelős helyettes államtitkára XX-FPIF/ID/407/2 (2022) számú levelét
- a Magyar Tudományos Akadémia Kémiai Tudományok Osztályának 2022. november 2-án indítványozónak küldött e-mailjét;
- Indítványozó VA/KMEMFF-FVO/39-15/2022. számú döntését.

Szombathely, elektronikus időbélyeg szerint

Vámos Zoltán
főispán